Toliau tyrinėta šurfais P kryptimi kalvos link (šurfai 7–11). Manoma, kad čia galėjo stovėti įvairiuose istoriniuose šaltiniuose minėta Ukmergės pilis, todėl tikėtasi aptikti dar ankstyvesnį kultūrinį sluoksnį. Tačiau kuo labiau prie kalvos artėta, tuo aukščiau fiksuotas rudo molio įžemis bei plonesnis kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVII–XIX a. radiniais ir XX a. šiukšlėmis. Todėl padaryta išvada, kad pilies lokalizacijai nustatyti būtini tyrimai kitose Ukmergės vietose.

The field evaluation in Ukmergė Old Town

In 2009, the KPIP conducted an evaluation at planned carparks on Pilies and Pakalnės Streets and a portable public toilet on Pakalnės Street in Ukmergė Old Town. A total of 27 m^2 were excavated. The cultural layer on Pakalnės Street (Fig. 1) was destroyed during the Soviet era. The remains of two 17th-century wooden buildings were found in trench 6 on Pilies Street (Figs. 2, 3).

3 pav. Perkasa 6 iš V. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 3. Trench 6 as seen from the W.

UTENA

Dalius Ribokas

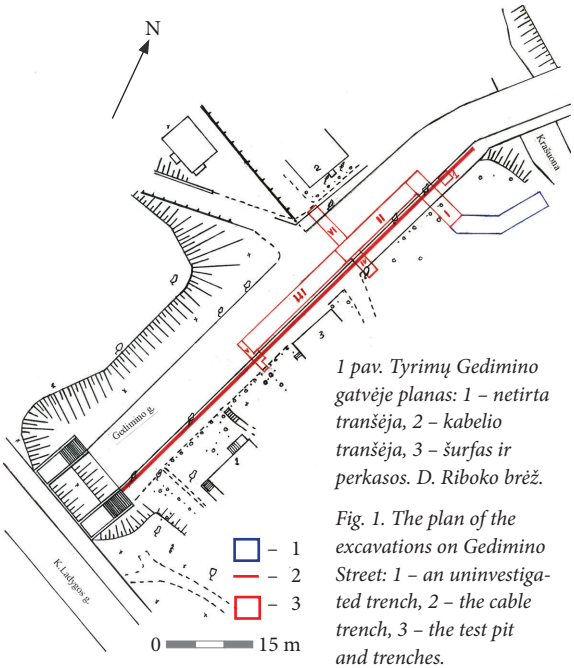
Tyrimai Gedimino gatvėje

2009 m. UKM Gedimino gatvėje tyrė apšvietimo ir vandentiekio–nuotekų tinklų įrengimo vietas. Buvo ištirtas vienas šurfas šviestuvo statymo vietoje, žvalgyta apšvietimo kabelio tranšėja ir ištirtos 6 perkasos vandentiekio–nuotekų tranšėjų vietose.

2x2 m (4 m^2) dydžio ***šurfas 1*** ištirtas penkto šviestuvo statymo vietoje, už 6 m į PV nuo tilto per Kražuonos upę. Šurfo vietoje viršuje buvo šaligatvis iš 5 cm storio plytelių, po kuriomis rastas pilkas maišytas smėlis. 10–20 cm gylyje buvo dalinai nuardytas, dalinai užbetonuotas grindinys iš 10–15 cm storio akmenų. Po grindiniu 30–35 cm gylyje prasidėjo supilto gelsvo smėlio sluoksnis. Jis buvo 1,34–1,65 m storio. 1,64–1,95 m gylyje prasidėjo pilkas molingas supiltinis kultūrinis sluoksnis. Supilto smėlio sluoksnis buvo nestabilus, šurfo sienelės griuvo, iš kultūrinio sluoksnio sunkėsi gruntinis vanduo, tad pasiekus 2,2 m gylį, tyrimai nutraukti. Ištirtoje kultūrinio sluoksnio dalyje rasta žiestos kera-

mikos ir stiklinių butelių šukių bei geležies dirbinių. Radiniai būdingi XX a. pradžiai.

Ištyrus šurfą, buvo žvalgoma elektros kabelio **tranšėja** nuo tilto per Krašuoną iki laiptų į K. Ladygos gatvę Tranšėja 86 m ilgio, 50 cm pločio, 70 cm gylio (iš viso 43,5 m^2). 2008–2009 m. tirtų šurfų ir išrautų medžių vietose 5,75 m^2 plote nuo viršaus iki tranšėjos dugno buvo smėlis, maišytas su juoda ir pilka žeme. 35 m^2 plote viršuje buvo šaligatvis iš 5 cm storio betoninių plytelių. 2,25 m^2 plote po šaligatviu buvo perkasimas – juoda žemė, maišyta su smėliu ir priemoliu. 32,75 m^2 plote po šaligatviu buvo 15–33 cm storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis, po kuriuo 20–38 cm gylyje rastas akmenų grindinys iš 8–15 cm skersmens akmenų. Po grindiniu vėl buvo supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 8 m^2 plote į PV nuo tilto per Krašuoną, tranšėjos dugne, 70 cm gylyje supilto gelsvo smėlio sluoksnis nesibaigė. Už 18 m į PV nuo tilto supilto smėlio sluoksnis po grindiniu buvo 40 cm storio. Tranšėjos dugne 50–70 cm gylyje prasidėjo pilkas molingas kultūrinis sluoksnis, aptiktas 4,5 m^2 plote. Po perkasta viršutine iki 20 cm storio žeme tame pačiame gylyje 5 m^2 plote aptiktas juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis, o 15,25 m^2 plote – rausvas priemolis, maišytas su pilka žeme (prasidėjęs 50–60 cm gylyje). Iš viso kultūrinis sluoksnis buvo 24,75 m^2 plote. Kabelio tranšėjos perkastoje kultūrinio sluoksnio dalyje rasta gyvulių kaulų, žiestos keramikos ir stiklo šukių, geležies dirbinių ir odinio bato fragmentas. Radiniai būdingi XX a. pradžiai.

1 pav. Tyrimų Gedimino gatvėje planas: 1 – netirta tranšėja, 2 – kabelio tranšėja, 3 – šurfas ir perkasos. D. Riboko brėž.

Fig. 1. The plan of the excavations on Gedimino Street: 1 – an uninvestigated trench, 2 – the cable trench, 3 – the test pit and trenches.

Prieš klojant vandentiekio–nuotekų tinklą Gedimino gatvėje, buvo nuardytas asfaltas, šaligatvis ir grindinys. Vandentiekio–nuotekų tinklų klojimo darbai buvo pradėti be tyrimų. Į PV nuo Krašuonos upės buvo iškasta 16 m ilgio ir 3 m pločio lenkta tranšėja. KPD Utenos TP darbus sustabdė. Iškastose iš tranšėjos ir paskleistose žemėse rasta XIX a. pabaigos – XX a. žiestos keramikos ir stiklo šukių. Po to prasidėjo vandentiekio–nuotekų trasų žvalgomieji tyrimai. Buvo iškastos 6 perkasos (1 pav.).

Perkasa I (dydis 11x3 m) iškasta į ŠV nuo netirtos tranšėjos. 7 m ilgio atkarpoje į ŠV nuo perkasos pradžios viršuje buvo 5–10 cm storio velėna, po kuria 4 m ilgio atkarpoje į ŠV nuo perkasos pradžios buvo 10 cm storio juodo smėlingo dirvožemio sluoksnis. Po dirvožemiu, o kur jo nebuvo – po velėna buvo supylimai be radinių – rudas molingas žvyras ir juoda žemė, maišyta su gelsvu smėliu. 4,6 m ilgio atkarpoje į ŠV nuo perkasos pradžios, perkasos dugne, 3,5–3,3 m gylyje supylimai nesibaigė. Už 4 m į ŠV nuo perkasos pradžios 85 cm gylyje rastas betoninis 40 cm storio, 1,3 m aukščio, neaiškaus ilgio prietilčio su-

tvirtinimas. Perkasoje atsidengė jo 3 m ilgio dalis.

Už 4,6 m į ŠV nuo perkasos pradžios 3 m gylyje prasidėjo juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. Perkasos dugne, 3,3 m gylyje jis nesibaigė. ŠV kryptimi nuo šios vietos supiltos juodos žemės su smėliu sluoksnis sparčiai plonėjo, o kultūrinis sluoksnis storėjo ir greitai tapo pilku molingu. Už 7 m į ŠV nuo perkasos pradžios juodos žemės su smėliu sluoksnis buvo 50 cm, o kultūrinis sluoksnis – 2,3 m storio. Tranšėjos dugne, 3 m gylyje kultūrinis sluoksnis nesibaigė. 1,6 m ilgio atkarpoje nuo 7 iki 8,6 m viršuje buvęs juodos žemės su smėliu sluoksnis sustorėjo nuo 70 iki 90 cm, o kultūrinis sluoksnis suplonėjo nuo 2,3 iki 2,25 m. Perkasos dugne, 3 m gylyje kultūrinis sluoksnis nesibaigė. 2,4 m ilgio atkarpoje nuo 8,6 m iki perkasos galo viršuje buvo 80–90 cm storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis, po kuriuo pasiektas pilkas molingas kultūrinis sluoksnis. Perkasos dugne, 3–2 m gylyje jis nesibaigė. Buvo ištirta 1,8–1,1 m storio jo viršutinė dalis. Kultūriniame sluoksnyje rasta gyvulių kaulų, žiestos keramikos ir stiklo šukių, odinių batų fragmentų ir geležies dirbinių. Radiniai būdingi XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai.

Perkasa II (dydis 17x3 m) iškasta į PV nuo perkasos I PV krašto. Perkasos viršuje buvo 0,5–1 m storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 7,7 m ilgio atkarpoje į PV nuo perkasos pradžios po smėliu buvo pilkas kultūrinis sluoksnis. Perkasos dugne, 2 m gylyje jis nesibaigė. Buvo ištirta 1–1,45 m storio jo viršutinė dalis. 4,4 m ilgio atkarpoje nuo 7,7 iki 12,1 m po smėliu buvo 50–70 cm storio juodas kultūrinis sluoksnis, po kuriuo aptiktas pilkas kultūrinis sluoksnis. Perkasos dugne, 2 m gylyje jis nesibaigė. Buvo ištirta jo 75–90 cm storio viršutinė dalis. 4,9 m ilgio atkarpoje nuo 12,1 m iki jos galo po smėliu buvo juodas kultūrinis sluoksnis. 1,3 m ilgio atkarpoje nuo 12,1 iki 13,4 m perkasos dugne 2–2,1 m gylyje jis nesibaigė. Buvo ištirta jo 1,15–1,45 m storio viršutinė dalis. 30 cm ilgio atkarpoje nuo 13,4 iki 13,7 m kultūrinio sluoksnio storis buvo 50–55 cm. Perkasos dugne, 2,1 m gylyje pasiektas įžemis – rausvas priemolis. 65 cm ilgio atkarpoje nuo 13,7 iki 14,35 m kultūrinis sluoksnis suplonėjo nuo 1,5 m iki 30 cm. Po juo buvo iki 1,2 m storio supilto pilko priemolio sluoksnis. Jis baigėsi perkasos dugne, 2,1 m gylyje. 1,8 m ilgio atkarpoje nuo 14,35 iki 16,15 m kultūrinis sluoksnis sustorėjo iki 1,45 m, o supilto priemolio sluoksnis išnyko. Perkasos dugne, 2 m gylyje kultūrinis sluoksnis irgi nesibaigė. 85 cm ilgio atkarpoje nuo 16,15 m iki jos galo juodo kultūrinio sluoksnio ištirtos dalies storis siekė 1,45 m ir perkasos dugne, 2 m gylyje, nesibaigė. Kultūriniuose sluoksniuose rasta gyvulių kaulų, žiestos keramikos ir stiklo šukių, odinių batų fragmentų ir geležies dirbinių. Radiniai būdingi XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai.

2 pav. XIX a. pabaigos kaulinė tinklų pynimo adata iš perkasos III. D. Riboko nuotr.

Fig. 2. The late 19th-century bone net needle from trench III.

Perkasa III (22,5x3 m dydžio) iškasta į PV nuo perkasos II PV krašto. Perkasos viršuje iki 55–60 cm gylio buvo supilto gelsvo ir pilko smėlio sluoksniai, po kuriais pasiektas juodas kultūrinis sluoksnis. 15 m^2 plote, per-

0 3 cm

3 pav. XX a. pradžios geležinis kelių geležčių peilis iš perkasos V. D. Riboko nuotr.

Fig. 3. The early 20th-century iron knife with several blades from trench V.

0 3 cm

4 pav. XIX a. pabaigos medinė volė iš perkasos V. D. Riboko nuotr.

Fig. 4. The late 19th-century wooden bung from trench V.

kasos dugne 2 m gylyje jis nesibaigė. Buvo ištirta 1,45 m storio jo viršutinė dalis. 52,5 m² plote kultūrinio sluoksnio storis buvo 40–70 cm. 1–1,3 m gylyje prasidėjo ir 2 m gylyje baigėsi supiltas pilkas priemolis be radinių. Kultūriniame sluoksnyje rasta gyvulių kaulų, žiestos keramikos ir stiklo šukių, odinių batų fragmentų, geležies dirbinių ir kaulinė tinklų pynimo adata (2 pav.). Radiniai būdingi XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai.

Perkasa IV (4,4x2 m dydžio) iškasta į PR nuo perkasos II PR krašto, už 1 m į ŠR nuo jos PV krašto. 3 m ilgio atkarpoje į PR nuo perkasos pradžios viršuje buvo 40–50 cm storio gelsvo smėlio, maišyto su pilka žeme, sluoksnis, po kuriuo aptiktas 0,3–1,5 m storio PR kryptimi plonėjantis apardytas juodas kultūrinis sluoksnis. Po juo 0,7–2 m gylyje prasidėjo įžemis – balkšvas priesmėlis. 1,4 m ilgio atkarpoje nuo 4 m iki perkasos galo po 10 cm storio velėna buvo 50–60 cm storio dirvožemis. Kultūriniame sluoksnyje rasta gyvulių kaulų, žiestos keramikos ir stiklo šukių, odinių batų fragmentų ir geležies dirbinių.

Perkasa V (6,4x1–2 m dydžio) iškasta į PV ir PR nuo perkasos III PV krašto. 5,9 m ilgio atkarpoje į PR nuo perkasos pradžios viršuje buvo 55–80 cm storio supilto gelsvo ir maišyto su juoda žeme smėlio sluoksniai, po kuriais pasiektas apardytas 0,45–1,3 m storio juodas kultūrinis sluoksnis. 1–1,8 m gylyje po juo prasidėjo įžemis – rausvas priemolis. 50 cm ilgio atkarpoje perkasos gale po 10 cm storio velėna buvo 75 cm storio dirvožemis, po kuriuo 85 cm gylyje prasidėjo iki 70 cm storio permaišymas be radinių. Kultūriniame sluoksnyje rasta žiestos keramikos ir stiklo šukių, odinių batų fragmentų, geležies dirbinių (3 pav.) ir medinė volė (statinės kamštis) (4 pav.). Radiniai būdingi XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai.

Perkasa VI (8x2 m dydžio) iškasta į ŠV nuo perkasos III ŠV krašto, už 1 m į ŠR nuo jos PV krašto. 5,8 m ilgio atkarpoje į ŠV nuo perkasos pradžios viršuje buvo 45–65 cm storio supilto gelsvo ir maišyto su juoda žeme smėlio sluoksniai, po kuriais pasiektas apardytas 40–75 cm storio juodas kultūrinis sluoksnis. Po juo 0,85–1,3 m gylyje prasidėjo įžemis – balkšvas priesmėlis. 2,2 m ilgio atkarpoje nuo 5,8 m iki jos galo po 5 cm storio betoninėmis šaligatvio plytelėmis, paklotomis ant 10 cm storio betono sluoksnio, iki 1,85 m gylio tęsėsi supiltas gelsvas smėlis ir lietaus vandens kanalizacijos tranšėjos perkasimas. Kultūriniame sluoksnyje rasta žiestos keramikos šukių, odinių batų fragmentų ir geležies dirbinių. Radiniai būdingi XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai. Perkasime rasta XIX a. pabaigos – XX a. pradžios žiestos keramikos šukių.

The investigations on Gedimino Street

In 2009, UKM conducted an investigation during the reconstruction of Gedimino Street (Utena). A 4 m^2 test pit was excavated at the traffic light installation site. A grey cultural layer began at a depth of 1.64–1.95 m under the pavement, road surface, and sand fill layers. Due to hindering water and collapsing walls, it was only excavated down to 2.2 m. After the excavation of the test pit, an 86 m x 50 cm x 70 cm electric cable trench (43.5 m^2) was surveyed. In a 24.75 m^2 area under the pavement, road surface, and sand fill layers, a grey or black cultural layer, the upper part of which was excavated up to a thickness of 20 cm, was discovered. In 9 m^2, no cultural layer was reached, and in 8 m^2 it had been destroyed. Six trenches (a total of 184.7 m^2) were excavated at the site of the water – sewer line trenches (Fig. 1). In 179.3 m^2 a grey or black cultural layer was found. Its least thickness was 30 cm. The greatest thickness of the cultural layer was not clear since sterile soil was not reached everywhere. In 6.5 m^2 no cultural layer existed and in 4.4 m^2 it had been destroyed by digging. The cultural layer contained animal bones, sherds of thrown ceramics, glass shards, iron artefacts (Fig. 3), a wooden bung from a barrel (Fig. 4), and a bone net needle (Fig. 2). The finds are characteristic of the late 19th – early 20th century.

Dalius Ribokas

Tyrimai K. Ladygos gatvėje

2009 m. UKM tyrė vandentiekio–nuotekų tranšėjų vietas K. Ladygos gatvėje. Magistralinės nuotekų tranšėjos vietoje išilgai gatvės buvo iškastos 5 perkasos (1–4 ir 8). Įvadų vietose skersai gatvės iškastos dar 5 perkasos (5–7, 9–10) ir vienas šurfas (I). Magistralinė nuotekų trasa buvo palaipsniui lenkiama esamos vandentiekio trasos link, todėl jos neperkastas plotas tiriamose perkasose mažėjo.

Perkasa 1 kasta į ŠV nuo nuotekų šulinio, esančio K. Ladygos ir Kęstučio gatvių sankryžoje. Jos ilgis 18 m, plotis 2 m (plotas 36 m^2). Jos vietoje viršuje buvo 15 cm storio asfaltas. Perkasos pradžioje, 6 m^2 plote po asfaltu buvo 15 cm storio supiltos skaldos sluoksnis. 30 cm gylyje prasidėjo perkasimas – juoda žemė, maišyta su smėliu ir žvyru. Perkasimo storis perkasos pradžioje buvo 1,3 m. 1,6 m gylyje čia prasidėjo supiltas gelsvas žvyras. ŠV kryptimi perkasimas plonėjo ir baigėsi už 3 m į ŠV nuo perkasos pradžios. Likusioje perkasos dalyje, 30 m^2 plote, po asfaltu buvo grindinys iš 10–17 cm skersmens akmenų. Po grindiniu aptiktas 26–42 cm storio supilto gelsvo smėlio sluoksnis. 56–72 cm gylyje prasidėjo 6–20 cm storio juodas kultūrinis sluoksnis, po kuriuo 72–78 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. Kultūriniame sluoksnyje rasta XVIII–XIX a. žiestos keramikos ir stiklo šukių bei gyvulių kaulų.

Perkasa 2 kasta į ŠV nuo perkasos 1 ŠV krašto. Ji 31 m ilgio, 2,5 m pločio (plotas 77,5 m^2). Jos vietoje viršuje buvo 15–20 cm storio asfaltas, po kuriuo 57,2 m^2 plote perkasos PV pusėje aptiktas grindinys iš 8–15 cm skersmens akmenų. Po juo buvo 25–50 cm storio supilto gelsvo ir pilko su griuvenomis maišyto smėlio sluoksniai. 55–80 cm gylyje prasidėjo 6–32 cm storio juodas kultūrinis sluoksnis, po kuriuo 60–105 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. 20,3 m^2 plote perkasos ŠR pusėje po asfaltu buvo 15 cm storio